

PREGLED OBNOVLJENIH OPROSTA

Dr D. BUDROVIĆ

Na Drugom vatikanskom saboru obnova discipline (načina stjecanja) oprosta nije bila službeni predmet rasprave, ali su se čuli glasovi o potrebi izmjene ove discipline. Papa Pavao VI zatražio je od Biskupskih konferencija mišljenje o tom predmetu. Sastavio je dva komiteta: komitet teologa i eksperata. Ovi su se poslužili sa 78 izvještaja što su ih Biskupske konferencije iz cijeloga svijeta poslale Svetoj penitencijariji (Kongregaciji za oprostite). Komiteti su sve pripremili, tako da je Pavao VI 1. siječnja 1967. svojim autoritetom objavio apostolsku konstituciju »Indulgentiarum doctrina« (Nauka o oprostima). Konstitucija ne mijenja dogmatsku nauku o oprostima, već jedino način i uvjete stjecanja oprosta od strane vjernika. Prema odredbi sadržanoj u toj konstituciji, Sveta penitencijarija je izdala 29. lipnja 1968. dekret s cjelokupnim popisom svih djelomičnih i potpunih oprosta i s nekim općim pravilima u vezi s oprostima. Izvorni naslov dekreta jest: Enchiridion indulgentiarum. Već tiskani Enchiridion predan je Papi 14. lipnja na konačni pregled, a sutradan ga je Papa osobno odobrio sa svim pravilima što se u njemu nalaze.

Ovim dekretom dokinuti su svi propisi Crkvenog zakonika, svi motu proprio i svi dekreti Sv. Stolice u vezi s oprostima, kao i svi oprosti što se odnose na cijelu Crkvu: sve što se ne nalazi u ovom Enchiridionu, dokinuto je.

1. siječnja 1969. prestali su svi oprosti posebnog obilježja (redovi, nabožna društva, biskupije i slično) ukoliko nisu bili podneseni na reviziju Sv. Stolici i ona ih nije odobrila. Takvi oprosti ne nalaze se u ovom Enchiridionu te, dosljedno, ni u ovom pregledu.

Ja se neću upuštati ni u kakve teološke rasprave o oprostima. Dovoljno je to izneseno u spomenutoj konstituciji Pavla VI. Ograničit ću se na ono što smatram da je vjernicima potrebno ili korisno za razumijevanje i stjecanje oprosta.

Što znači oprost?

Stvarno stečenj oprost pred Bogom znači otpust vremenske kazne (potpuno ili djelomično) što je moramo izvršiti zbog počinjenih grijeha, iako je ljaga već izbrisana s naše duše istinskim i nadnaravnim kajanjem. Svaki naime grijeh, iako ne svaki jednako, vrijeđa Boga, njegovu

svetost i pravednost. Stoga ostavlja na duši neku »ljagu« i zaslužuje kaznu. Oprost grijeha (a to se uvijek vrši ulijevanjem ili povećanjem posvetne milosti) poništava grijeh kao uvredu i ljagu duše. Ali redovito još preostaje dug vremenite kazne, prema Božjoj pravednosti, da se grijehom poremećeni moralni red potpuno ispravi. Rekoh: redovito. Rijetko je, naime, naše kajanje popraćeno tako savršenim žarom ljubavi prema Bogu da bi čitav nered grijeha bio odjednom potpuno ispravljen.

Ne može se stoga steći oprost kazne ako sam grijeh kao uvreda i ljaga nije već oprošten. Dok grijeh traje u duši, uz njega je nužno vezan dug kazne.

Budući da sva naša dobra djela imaju nadnaravnu vrijednost isključivo u snazi Kristovih zasluga, za stjecanje svakog i pojedinog oprosta neophodno se traži: da budemo ukopčani, spojeni s Kristom krštenjem i posvetnom milošću i da ne budemo izopćeni iz Crkve. Jedino tada bogatstvo Kristovih zasluga i općinstva svetih možemo iskoristiti na različite načine, kao npr. u sakramentima, u molitvi, dobrim djelima te konačno i u oprostima. Uzmimo, na primjer, kršćanina koji sada nosi u duši lagani grijeh laži ili uzimanja Božjeg imena bez poštivanja (ali ne pogrdno uzimanje, što bi bilo teški grijeh). Taj kršćanin može stjecati oproste za sve ostale grijehe, lake i teške, koji su kajanjem (i ispovijeđu) već oprošteni, ali ne može za ona dva gore spomenuta, jer ti grijesi nisu još oprošteni. Zato je za potpun oprost (u daljnjem govoru oznaka PO) potrebno da na duši nema nikakva grijeha niti privrženosti (affectus), pa ni uz laki grijeh. Dug kazne nužno je vezan uz bilo kakav grijeh!

Bez sumnje, i u dosadašnjem načinu podjele oprosta Crkva je namjeravala pomoći vjernicima u duhovnom napretku, želeći im pred Bogom olakšati i smanjiti dug vremenskih kazni. Ali u toku vremena izgleda da je naglasak padao više na pojedine pobožne zazive, molitve i stjecanje oprosta negoli na izravno doživljavanje pravoga kršćanskog života. Tako se barem bilo uobičajilo kod velikog broja vjernika. Možda se je s istog razloga i broj oprosta vezan uz razne pobožne zazive i molitve bio i odviše umnožio. Ona oznaka vremena djelomičnih oprosta (50,100,300 dana ili toliko godina) bila je, mislim, u većine vjernika neispravno shvaćena. Mnogi su držali da im ovi oprosti smanjuju čistilišne dane, i to za onoliko dana koliko ih je vezano uz takve zazive ili molitve, bilo da su u pitanju pokojnici kojima namjenjujemo oproste, bilo mi nakon svoje smrti.

Što je značio npr. oprost od 100 dana? Poznato je kako je Crkva u prvim vremenima odsuđivala dosta strogu i javnu pokoru za stanovite javne grijehe. Rok od 100 dana oprosta značio je da Crkva (snagom vlasti koju joj je Krist povjerio u podjeli oprosta, bogatstva zasluga Kristovih i općinstva svetih) toliko otpušta i smanjuje pred Bogom dug vremenite kazne za već oprostene grijehe koliko bi pred Bogom pokajnik zaslužio olakšice u kazni da je izvršio 100 dana pokore prema ondašnjoj crkvenoj praksi.

Smanjuje li to 100 dana u čistilištu nama ili pokojnicima? Ne! Prvo, ali ne glavno, zato što u čistilištu zapravo nema ni dana ni vremena u strogom smislu.

Ipak mi prema našem shvaćanju govorimo kako je neka duša bila toliko i toliko dana ili vremena u čistilištu prije negoli je stigla u raj.

To je i nauka Crkve. Neke privatne objave, koje se temelje na razboritosti i ozbiljnim provjeravanjima, bjelodano potvrđuju ovakav tumač »vremenskog« ročišta kazni ili čišćenja u čistilištu. Drugo, i glavno, zato što Bog ne određuje dug kazne za grijehе mjerilom vremena. Jedini Bog potpuno i savršeno poznaje težinu pojedinačnih grijehа. On zna što je to ljaga grijehа te kolik je i kakav je taj »dug« za taj i taj počinjeni grijeh. Zato nama nije jasno kako se duša čisti u čistilištu, odnosno koliko se boravi u njemu. Za stalno znamo da žar ili stupanj ljubavi prema Bogu igra najvažniju ulogu i na zemlji u stjecanju oprosta i u čišćenju duše u čistilištu. Sve je ostalo tajna Božje pravde i milosrđa. Sigurno je to da ovozemna Crkva i vjernici mogu svetim misama, molitvama, pokorom, stečenim oprostima i uopće dobrim djelima uspješno pomoći Crkvi u čistilištu i pojedinim pokojnicima, da im se kazne (patnje) olakšaju (ublaže) ili skrate ili čak potpuno otpuste.

Toliko se pred Bogom otpuštala pojedinim vjernicima kazna pri vršenju javne pokore u ono doba Crkve, kolik je bio stupanj njihova žara i ljubavi prema Bogu i kolika je bila čistoća duše i sjedinjenje s Kristom. A to je jedino Bogu točno poznato. Moglo je to otpuštanje duga pred Bogom biti cjelovito, tako da bi pokornik otišao izravno u raj kad bi u tom času umro. Ali je to otpuštanje kazne moglo pred Bogom biti i vrlo neznatno. Razlog je gore naveden. To vrijedi i za onog vjernika koji bi stekao sto dana oprosta!

Da se zbrka u shvaćanju oprosta otkloni, Crkva sada daje djelomične oproste (u daljnjem govoru: DO) bez oznake vremena, u ovom jednostavnijem obliku: koliko vjernik stvarno pred Bogom stekne oprosta duga vremenite kazne sam i osobno svojim »dobrim djelom« uz koje je Crkva povezala DO, toliko mu pred Bogom još i Crkva smanjuje dug kazne. To Crkva može Kristovom vlašću, otpuštajući i davajući od preobilnog bogatstva zadovoljština, naknada (ekspijatornih zasluga) Kristovih i općinstva svetih. Mnogi su naime sveti dok su bili na zemlji dali Bogu naknadu za grijehе više negoli je trebalo za njihove grijehе, a sve to zajedno tvori »bogatstvo zasluga« koje je Krist povjerio Crkvi.

Ovaj način stjecanja zasluga, držim, doista je jednostavniji i jasniji, iako se u srži stvarno ne razlikuje od dosadašnjega oprosta. Ali jasno je i to da nam »količina« ili »kakvoća« stečenog oprosta i dalje ostaje tajna. To je poznato samo Bogu. Sigurno je i veoma utješno da u stanju posvetne milosti, dok vršimo određene uvjete, stječemo oproste bilo za sebe bilo za duše u čistilištu, ali ne za ostale koji su još u životu.

Da se izbjegne česta i neprijatna »utrka« za oprostima, gdje su ljudi možda i nesvjesno zanemarili duh i narav samih oprosta, a da se u duši vjernika probudi briga i smisao za istinski kršćanski život, Crkva je uvelike smanjila broj oprosta vezanih uz određene pobožne zazive i molitve. Crkva je kanila potaknuti vjernike na veći žar ljubavi i na razbuktali duhovni svagdanji život, pa je time čak proširila mogućnost obilatijeg oprosta. U novoj podjeli oprosta Crkva i dalje pomaže vjernicima da olakšaju svoje dugove pred Bogom, »ali je i to nadasve htjela da probudi u vjernicima veći žar Božje ljubavi. To je bilo načelo, koje je nadahnulo ovu obnovu stjecanja oprosta« (govor Pavla VI kardinalima i rimskoj Kuriji 26. XII 1966).

OPĆENITI DJELOMICNI OPROSTI

Najprije ćemo iznijeti tri općenita DO, a poslije toga oprostite vezane uz neke određene pobožne zazive ili molitve.

1. *Općenito davanje oprosta:* »Crkva dijeli DO vjerniku koji, vršeći svoje dnevne dužnosti (bilo u kojem zvanju — op. pisca) i podnoseći životne teškoće, ponizno i pouzdano uzdigne svoj duh prema Bogu dodavši i samim srcem (i bez riječi) bilo kakav pobožni zaziv.«

Oprost nije vezan uz taj zaziv kao uz nešto »samostalno«, već uz ono ponizno i pouzdano uzdizanje k Bogu, a pobožni zaziv je svemu tome samo dopuna. Ovo uzdignuće k Bogu i taj zaziv spajaju se u »živi biser« koji ulazi u našu svagdanju — bilo kakvu, ali časnu — djelatnost. Ovaj »biser« nadnaravni je začim i ukras što našim običnim poslovima i teškoćama daje nadnaravnu vrijednost, i još tome prilaže DO. Zanimljivo je da taj zaziv može biti i vrlo kratak, može biti samo jedna riječ. Vjernik ga sam bira, kako njemu najbolje odgovara. Na primjer, dovoljno je pobožno zazvati Boga: O Bože! Hvala ti na svemu! Budi tvoja volja! Daj snage! Isuse, primi ovaj moj rad k svome radu, moje patnje svojim patnjama! Neka ovo bude za obraćenje grešnika! Srce Isusovo, smiluj mi se! Gospo moja, pomози me! Sveti Josipe! Sve sveti Božji, molite za me. Anđele moj čuvaru, štiti me i pomagaj!

Na takav se način usavršava naš kršćanski život i lakše ispunjava ona Kristova: »Trebа uvijek moliti« (Lk 18, 1). Ne tražimo mnošinu zaziva, već snagu sjedinjenja s Bogom te Božju ljubav u radu i teškoćama. Tada će i jedan jedini zaziv, ali »prirodan«, iz srca puna ljubavi, donijeti i veći oprost: za nas će možda biti pred Bogom »potpun«. Nije li razbojniku razapetom s desne Kristu njegov zaziv bio pravi potpun oprost i grijeha i svih kazni? Možda je to bio jedini pobožni zaziv u njegovu životu, zaziv: »Isuse, sjeti me se kada dođeš u svoje kraljevstvo.« Bio je to zaziv popraćen dubokim kajanjem i prihvaćanjem patnji što ih je zaslužio za počinjene grijehе (»jer« — govorio je onom drugom razapetom razbojniku — »mi primamo zasluženu plaću za svoja djela«, Lk 23, 41—42), zato je i čuo od Krista: »Zaista, kažem ti, danas ćeš sa mnom biti u raj« (Lk 23, 43).

2. *Drugo općenito davanje oprosta:* »Crkva daje DO vjerniku koji duhom vjere i milosrdnim srcem stavlja sebe ili svoja dobra u službu brata čovjeka koji je potreban pomoći.«

Time se vjernici potiču da po Kristovom primjeru i nalogu vrše što češće djela ljubavi i milosrđa. Svaka je pomoć bližnjemu dobra. Ali DO je vezan uz pomoć što je pružamo braći koja su potrebna materijalne (hrane, odijela, stana i sl.) ili duhovne pomoći (utjehe, savjeta, pouke), ako sve ovo vršimo u duhu vjere i kršćanskog milosrđa. Mora nas, bar donekle, voditi Kristova misao: »Što ste učinili jednomu i najmanjemu, meni ste učinili« (Mt 25, 35—36). Time, dakako, nipošto ne nijećemo vrijednost pomoći pružene iz drugih dobrih motiva, ali ovdje je u pitanju DO. Za ovo pitanje korisno je pročitati »O apostolatu laika« (Apo-

stolicam actuositatem), br. 8 i 31, te »Crkva u svijetu« (Gaudium et spes), br. 93, Drugoga vatikanskog sabora.

3. *Treće općenito davanje oprosta:* »Crkva daje DO vjerniku koji se u duhu pokore dragovoljno žrtvuje lišavajući sebe nečega dopuštenoga.«

Time se potiču vjernici na svladavanje strasti i podvrgavanje tijela duhu, slijedeći siromašnoga i patničkoga Krista (Mt 8, 20; 16, 24). Za DO se ne zahtijeva nikakav pobožni zaziv, dostatno je samo odricanje i spomenuta nakana. Još je bolje kad se naše odricanje pretvori u pomoć bližnjemu: kada ono što smo uštedjeli odričući se ponekad npr. ugodna pića, biranije hrane, duhana, sladoleda i slično, udijelimo nekom potrebniku ili nekoj karitativnoj ustanovi. To su već primijenile mnoge zemlje. Vjernicima se preporučuje skromniji život, napose u vrijeme došašća (adventa) i korizme. Kroz advenat ustanova »Adveniat« (»Dođi kraljevstvo tvoje) sakuplja doprinose za pomoć Latinskoj Americi. Kroz korizmu ustanova »Misereor« (»Zao mi je« naroda, Mt 15, 32) sakuplja doprinose za potrebe ostalog svijeta. U ta dva liturgijska vremena sudjeluju i djeca svojim žrtvicama svojevrijedno se odričući ponekad nekih svojih užitaka (slatkiša i slično). Zgodno se ovdje mogu nadovezati riječi sv. Lava Velikoga: »Dajmo kreposti ono što oduzimamo užitku. Neka se pretvori u okrepu siromaha odricanje onoga koji posti« (PL 54, 172).

Sada navodimo pojedinačno označene oproste. Od predašnjih oprosta zadržani su samo oni koji potječu iz davne predaje i koji su bili više prošireni među vjernicima. Ali se imalo u vidu i naše suvremeno doba. Radi jasnoće i lakšeg snalaženja najprije su doneseni djelomični oprosti, i to, alfabetским redom prema latinskom izvorniku, a onda potpuni, makar se time neke stavke opetuju. — Kada je oprost vezan uz neku molitvu, ta se molitva može moliti izmjenično s drugim ili je samo slijediti pameću dok je drugi izgovara. Nijemi dobivaju oproste vezane uz javne molitve ako im prisustvuju i pobožno uzdignu pamet k Bogu; one vezane uz privatne molitve, ako ih prođu pameću ili očima čitaju ili ih očituju nekakvim znakom.

II

POJEDINAČNI DJELOMIČNI OPROSTI

Još se jedno napominje: DO može se steći ako smo u posvetnoj milosti te imamo nakanu dobiti oprost. Svakako je dostatno jutrom imati općenitu nakanu (npr.: Bože, želim danas dobiti sve moguće oproste i namjenjujem ih za sebe ili za ...), a vjerojatno može dostajati nakana za duže vremensko razdoblje. Radi sigurnosti, neke se molitve donose u cijelosti, dok se druge označuju samo početnim riječima, a katkada i latinskima. Neke su molitve ponešto izmijenjene u ovoj novoj »Zbirci oprosta«. DO se dobiva svaki put kad se izmoli označeni zaziv ili molitva, ukoliko nije naznačeno protivno.

1. *Djela naša*, Gospodine, svojom milošću preteci i svojom pomoći prati, da svaka naša molitva i radnja s tobom počne i s tobom završi. Amen.

2. *Čini bogoslovnih kreposti i pokajanja*: vjere, ufanja, ljubavi i pokajanja — za svaki čin pobožno izvršen DO. Obrazac nije određen.
3. *Pohod Svetoostajstvu* kraći od pola sata (od pola sata je PO)
4. *Klanjam ti se smjerno, tajni Bože naš . . .* — cijela pjesma.
5. *Adsumus* — u rimskom pontifikalu, kad se moli prije nekog javnog zasjedanja o nauci javnog interesa.
6. *K tebi se, o sveti Josipe, utječemo . . .* nalazi se u molitvenicima.
7. *Zahvaljujemo Ti, svemoguću Bože* na svim tvojim dobročinstvima: Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.
8. *O Božji anđele*, koji si moj čuvar, prosvijetli, čuvaj i vodi mene koji sam ti povjeren od nebeske dobrote. Amen.
9. *Anđeo Gospodnji navijestio Mariji* — što se običava moliti jutrom, o podne i navečer na glas zvona. Ali oprost nije vezan ni uz vrijeme ni uz glas zvona. Od Uskrsa do blagdana Presvetog Trojstva mjesto te molitve moli se »Kraljice neba, raduj se, aleluja . . .« — nalazi se u molitvenicima.
10. *Dušo Kristova, posveti me . . .* zazivi obično poslije svete pričesti, ali DO nije vezan uz nju.
11. *Pohod groblju* pobožno izvršen uz molitvu, pa i samom pameću, za mrtve. DO samo za mrtve. Isto vrijedi i za kršćanske katakombe.
12. *Duhovna pričest* po bilo kojem pobožnom obrascu.
13. *Vjerovanje* — bilo »apostolsko« (koje vjernici obično mole privatno), bilo »nicejsko-carigradsko« (ono u misi).
14. *Klanjanje križu* — u bogoslužju Svetoga petka poljubivši križ.
15. *Časoslov za mrtve*: pohvale ili večernja.
16. *Psalam »Iz dubine«* — Psalam 129 (novi prijevod Ps 130).
17. *Vjerska pouka* — tko poučava i tko prima pouku u vjeri.
18. *Gospodine, svemoguću Bože*, koji si nam dao milost da započnemo novi dan, pomozí nam danas svojom moću da ovog dana ne počinimo nikakva grijeha, već da naše misli, riječi i djela budu u suglasnosti s tvojim svetim zakonom. Amen.
19. *Evo ja, o dobri i preslatki Isuse . . .* samo poslije svete pričesti i pred raspelom (sada je PO samo u korizmene petke).
20. *Usliši nas* (Exaudi nos) — molitva kod škropljenja vjernika blagoslovljenom vodom prije župske i samostanske mise u nedjelje. Ali DO se dobiva kad god se pobožno izmoli.
21. *Preslatki Isuse . . .* (Jesu dulcissime) — Pomirna molitva naznačena u molitvenicima za blagdan Srca Isusova i prve petke. DO svaki put kad se izmoli, i bilo koji dan.
22. *Preslatki Isuse, otkupitelju ljudskoga roda . . .* — Posveta Kristu kralju, bilo kada i svaki put.
23. *Litanije* Imena Isusova, Srca Isusova, Krvi Isusove, Gospine, sv. Josipa, Svih svetih. Uz svaku je DO.
24. *Slavi, dušo moja* — *Magnificat* — Gospin hvalospjev.
25. *Marijo, majko milosti*, Majko milosrđa, obrani me od neprijatelja i primi me u smrtni čas.
26. *Spomeni se, o predobrostiva Djevice Marijo* — poznata molitva sv. Bernarda. Nalazi se u molitvenicima.
27. *PS 50 »Smiluj mi se Bože«* (Novi prijev. Ps 51).

28. *Devetnica* prije Božića, Duhova i Bezgrešnog začeca: koji pobožno prisustvuje javnoj devetnici, DO svaki put.

29. *Uporaba nabožnih predmeta* (raspelo, križ, krunica, škapular, medaljica) što ih je blagoslovio bilo koji svećenik. Pobožno se služiti takvim predmetom znači npr. poljubiti ga, držati ga u ruci, pogledati ga uz kakav pobožni zaziv (i bez riječi), služiti se krunicom dok molimo, i slično. — Za svećenikov blagoslov praktično vrijedi: za javni blagoslov škapulara potreban je određen obrazac; u svim ostalim slučajevima dostatno je napraviti znak križa, a pohvalno je u isto vrijeme izgovarati »U ime Oca i Sina i Duha Svetoga«.

30. *Mali časoslovi* Gospodinove muke, Srca Isusova, Gospin, Bezgrešnog začeca i sv. Josipa. Uz svaki je DO.

31. *Molitva za svećenička ili redovnička zvanja* — bilo kakvim obrascem odobrenim od crkvene vlasti za taj cilj.

32. *Duhovno razmatranje* — Oratio mentalis. Nije određeno vrijeme.

33. *Molitva za Papu*: Molimo za našega sv. oca papu . . . (nadoda se ime). Neka ga Bog uzdrži, poživi i učini sretnim na zemlji. Nek ne dopusti da padne u ruke svojih neprijatelja.

34. *O sveta gozbo* na kojoj se Krist blaguje, slavi se spomen njegove muke, duša se napunja milošću i daje nam se zalog buduće slave.

35. *Slušanje propovijedi*.

36. *Molitva za jedinstvo*: Svemogući i milosrdni Bože, ti si po svom Sinu htio ujediniti sve narode u jedan svoj narod, milostivo udijeli da oni koji se diče kršćanskim imenom svladaju svaku podijeljenost i postanu jedno u istini i ljubavi te da svi ljudi budu prosvijetljeni pravom vjerom i nađu se u bratskom zajedništvu u jedinoj Crkvi. Po Kristu našem Gospodinu. Amen.

37. *U mjesečnoj duh. obnovi* — sudjelovanje.

38. *Pokoj vječni* podaj im, Gospodine, i vječna svjetlost neka im svijetli. Počivali u miru. Amen.

39. *Dostoj se, Gospodine, nagraditi vječnim životom sve one koji nam dobra čine iz ljubavi prema tebi*. Amen.

40. *Sveti Ružarij*: trećinu (5 desetica s 5 otajstava), iako se sve desetice ne izmole odjednom, ali ipak istog dana.

41. *Čitanje sv. Pisma* na način duhovnog štiva, s dužnim poštovanjem prema Božjoj riječi. Ne iz radoznalosti.

42. *Zdravo kraljice* . . . poznata molitva.

43. *Sveta Marijo, pruži pomoć* bijednicima, pomagaj slabe, tješi žalosne, moli za narod, posreduj za svećenstvo, zagovaraj za pobožni ženski svijet; neka osjećaju tvoju zaštitu svi oni koji te štiju. (Rim. brevir).

44. *Sveti apostoli Petre i Pavle*, zagovarajte za nas. Stiti, Gospodine, svoj narod i uvijek brani one koji se uzdaju u zaštitu svetih apostola Petra i Pavla. Po Kristu našem Gospodinu. Amen. (Rim. misal).

45. *Štovanje svetaca*: misna ili neka druga odobrena molitva u čast bilo kojeg sveca na njegov blagdan. Prema tekstu, ovo ne vrijedi za molitvu nekom blaženiku. Crkva, naime, odobrava čašćenje blaženika samo nekom određenom krugu (redu, biskupiji, pojedinom narodu).

46. *Znak križa, pobožno izgovarajući*: U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.

47. *Pod tvoju se obranu* utječemo, sveta Bogorodice, ne odbij molbe u našim potrebama, nego nas od svih pogibelji uvijek oslobodi, Djevice slavna i blagoslovljena.

48. *Divnoj dakle tajni ovoj...* i kitica što slijedi, »Kruh s neba...« i molitva, kako to biva kod euharistijskog blagoslova. DO svaki put, bilo gdje i bilo kada.

49. *Tebe Boga hvalimo...* radi se o liturgijskom tekstu (tzv. »Kantik sv. Ambroza i Augustina«), a ne o bilo kojem tekstu.

50. *O dođi, Stvorče, Duše Svet* (Veni Creator) pjesma je iz časoslova, a ne iz mise (ne: »Dođi, Duše presveti«).

51. *Dođi Duše Sveti*, napuni srca svojih vjernika i zapali u njima oganj svoje ljubavi.

52. *Pohodi, molimo Gospodine*, ovo prebivalište te sve neprijateljske zasjeđe od njega udalji. Tvoji sveti anđeli prebivali u njemu i čuvali nas u miru, i tvoj blagoslov bio uvijek nad nama. Po Kristu našem Gospodinu.

53. *Obnova krsnih obećanja* prema bilo kojem obrascu i u bilo koje vrijeme.

54. *Pohod crkvi*, javnoj ili polujavnoj bogomolji dok se tu vrši pastoralni pohod.

55. *Pohod nekoj crkvi u Rimu* u onaj dan kada je za tu crkvu označena »postaja« (statio) u Rimskom misalu.

III

POTPUNI OPROSTI

Potpuni oprost (PO) jest otpust svih vremenitih kazni pred Bogom. Tko bi stvarno stekao PO i odjednom umro (tj. kada poslije stečenog PO ne bi ni najmanje sagriješio), taj bi dospio ravno u raj. Tri su preduvjeta za PO, kao i za DO: biti kršten, biti u posvetnoj milosti i ne biti izopćen iz Crkve. Osim toga, za PO treba: 1. sakramentalna ispovijed — 2. euharistijska pričest — 3. molitva na papinu nakanu — 4. izvršiti djelo naznačeno za PO. Ovo »djelo« ne smije biti obavezno nekim drugim zakonom ili naredbom, kao npr. duhovne vježbe naređene crkvenim zakonom ili redovničkim propisima, ili po kazni. Ali sakramentalnom pokorom može se dobiti i DO i PO, ako je uz to djelo inače vezan DO (npr. litanije Srca Isusova) ili PO (npr. križni put).

Molitva na papinu nakanu znači izmoliti jedan očenaš i zdravomariju ili nešto drugo, prema pobožnosti vjernika. Ako je za PO naznačeno djelo pohod crkvi ili javnoj bogomolji, znači da tu treba izmoliti očenaš i »vjerovanje« (»apostolsko« ili ono iz mise), ali osim toga *uvijek*: očenaš i zdravomariju na papinu nakanu. Dobro zapamtiti: za svaki PO molitva na papinu nakanu. To nije onaj očenaš i »Vjerovanje«!

Određeno djelo treba svakako izvršiti onog dana u koji je propisano. Molitva na papinu nakanu i sv. pričest preporučuje se da budu istog dana kad i propisano djelo, ali se mogu izvršiti nekoliko dana prije ili poslije tog djela, a isto tako i ispovijed, ukoliko ispovijed ne moramo obaviti prije da bismo bili u posvetnoj milosti.

Jedna ispovijed, ukoliko je u vezi s dobivanjem PO, dovoljna je i za više PO. Prema tome, uz jednu se ispovijed može dobivati svaki dan PO kroz dvije sedmice, dakako uz ostale uvjete. (Tako pravnici, oslanjajući se na riječi mons. A. Lovellija, tajnika Sv. penitencijarije: »liquido constat: plures dies, ante vel post (communione), comprehendere possunt unam vel duas hebdomadas« — »Monitor Ecclesiasticus« a. 1968, p. 123, n. 13.)

Kada se dobiva PO? Onda kada se izvrši posljednji od 4 propisana uvjeta, odnosno od 3 uvjeta, ako se vjernik ispovijeda dvaput mjesečno pa se ne ispovijedi za PO.

Dakle, za stjecanje svakog PO treba uvijek zasebno obaviti sv. pričest, molitvu na papinu nakanu i određeno djelo. Samo se jedan PO može stvarno dobiti u jedan dan. Kada vjernik vrši posljednji od propisanih uvjeta, mora biti u posvetnoj milosti i bez laganoga grijeha, a duhovno raspoloženje mora biti tog časa takvo da nema nikakve privrženosti (affectus) niti prema lakom grijehu!

Istina je da se na dan može dobiti samo jedan PO. No iz toga ne slijedi, ako Crkva pruža više mogućnosti za PO u isti dan, da je suvišno iskoristiti sve te mogućnosti. Na primjer: PO je za križni put i za ružarij (kasnije će se protumačiti svi uvjeti za ovo). Vršim sve uvjete za križni put. Možda nisam bio tako duhovno savršeno raspoložen da sam križnim putem stvarno dobio PO. Sada dok molim ružarij i vršim uvjete, nastojim većim žarom ljubavi prema Bogu ukloniti svaku voljnu sklonost prema svakom grijehu; ako sam to pred Bogom stvarno sada uspio, što nisam bio uspio za vrijeme križnog puta, sada dobivam PO. A ukoliko nisam ni u jednom slučaju dobio PO, dobivam DO. Eto zašto nije beskorisno iskoristiti sve mogućnosti PO koje Crkva sa svoje strane pruža.

Jedina iznimka za dva PO u jedan dan: tko je i stvarno dobio PO, taj u času smrti (in articulo mortis) istoga dana može ponovno dobiti PO.

Ispovjednici mogu izmijeniti i djelo i uvjete onima koji su opravdano spriječeni (legitime impediti) te ne mogu izvršiti ono što je propisano za PO. Biskupi svojim vjernicima koji žive u mjestima gdje nikako ili veoma teško mogu primiti sakramente mogu dopustiti da steknu PO bez sakramenata, uz uvjet da savršenim pokajanjem (contritione) izvrše propisano djelo te odluče da će primiti sakramente čim im to bude moguće.

Evo sada pojedinačnih PO, odnosno »djela« uz koja je vezan PO:

1. *Pohod svetoostajstvu* u trajanju od barem pola sata.
2. *Pohod jednoj bazilici* od one četiri glavne u Rimu: na blagdan svetog naslovnika te bazilike, svake nedjelje i zapovjednog blagdana i još jednom godišnje prema vlastitom izboru, izmolivši tu očenaš i »Vjetrovanje«.
3. *Papinski blagoslov* dan cijelom svijetu (Urbi et Orbi) pobožno primljen, pa i preko radija.
4. *Pohod groblju* između 1. i 8. studenoga pobožno moleći (i bez riječi) za mrtve. Može se namijeniti, po svojoj nakani ili prepustivši Bogu.
5. *Evo ja, o dobri i preslatki Isuse...* poslije sv. pričesti i pred raspelem, ali samo u korizmene petke do Uskrsa.

6. *Sudjelovanje na euh. kongresu* u svečanoj zaključnoj službi Božjoj.

7. *Sudjelovanje u duh. vježbama* barem tri dana.

8. »*Pomirna molitva*« Srcu Isusovu, javno, na njegov blagdan (vidi II, 21).

9. *Krosveta Kristu Kralju*, javno, na njegov blagdan (vidi II, 22).

10. *Na smrtnom času*: tko se skrušeno pokaje, ali »uz uvjet da je za života redovito (habitualiter) molio bilo kakvu molitvu«. Ovim se uvjetom ispunjavaju ona tri ostala opća uvjeta za PO. Preporučuje se da se posluži raspelom ili križem. Sve ovo ukoliko nije moguća prisutnost svećenika koji bi mu dao sakramente i PO.

11. *Pobožna upotreba nabožnih predmeta* koje je blagoslovio papa ili biskup: PO na blagdan svetih apostola Petra i Pavla nadodavši »ispovijest vjere« prema bilo kojem zakonitom obrascu (npr. »Vjеровanje«).

12. *Prva pričest*: za prvopričesnike i za sve prisutne.

13. *Prva misa* popraćena nekakvom svečanošću: za mladomisnika i za prisutne. Dakle, ako mladomisnik prikazuje prvu sv. misu »privatno« a poslije stanovitog vremena slavi svečane primicije u svom rodnom kraju, PO nema na stvarnoj prvoj misi, već na primicijama. PO nije vezan uz misu, nego uz svečanost primicija, da se okupi narod i proslavi presveta euharistija i Kristovo svećeništvo.

14. *Jubileji svećeničkog ređenja* (25—50—60 godina); za jubilarca ako na te godišnjice pred Bogom obnovi nakanu da će vjerno vršiti obaveze svoga zvanja. Ako je jubilara misa praćena određenom svečanošću, tada PO mogu dobiti i oni koji joj prisustvuju.

15. *Krunica sv. Ružarija*: barem »treći dio« (pet desetica s pet otajstava, radosnih ili žalosnih ili slavni), ako se izmoli u crkvi ili javnoj bogomolji (ne mora biti u njoj Sveto otajstvo); u obitelji ili redovničkoj zajednici ili kakvom nabožnom društvu (pia associatio). Prema tekstu, ova molitva u crkvi ili javnoj bogomolji ne izgleda da mora biti javna. Uvjetj za PO: krunica mora biti izmoljena odjednom, popraćena razmatranjem odgovarajućeg otajstva, na kraju svake desetice »Slava Ocu«, itd. (i onda kad se moli za mrtve); pri javnom moljenju na početku svake desetice mora se najaviti otajstvo prema mjesnom odobrenom običaju.

Kod istočnjaka, kod kojih ružarij nije u običaju, mogu patrijarši odrediti druge molitve u Gospinu čast s PO.

16. *Čitanje sv. Pisma* kao duhovno štivo barem pola sata.

17. *Pohod crkvi* u kojoj se održava biskupijski sabor, izmolivši jedanput za vrijeme sabora u crkvi očenaš i »Vjеровanje«.

18. *Divnoj dakle tajni*... i druga kitica, Kruh s neba... i molitva: na Sveti četvrtak i Tijelovo, ako se to svečano vrši.

19. *Tebe Boga hvalimo* (Te Deum) javno izmoljen na posljednji dan godine (vidi II, 49).

20. *O, dođi, Stvorče Duše Svet* (Veni Creator), ako se javno izmoli na Novu godinu i Duhove (vidi II, 51).

21. *Križni put*: izvršen pred 14 postaja zakonito postavljenih, a svaka mora imati križ; treba ići od jedne postaje do druge. Ako se pri zajedničkom obavljanju ne mogu svi uredno pomicati, dovoljno je da se kreće samo vođa od postaje do postaje. Treba razmatrati o Isusovoj

muci i smrti, a ne mora razmatranje biti o pojedinim postajama. Razborito je na kraju zajednički nadodati molitvu na papinu nakanu, da je mnogi ne bi ispustili misleći da ne treba kad su zajednički izvršili križni put.

Za PO nije potrebno, ali može biti korisno, da na postajama budu već uobičajene slike »jeruzalemskih postaja«; da se nadoda kratko odgovarajuće čitanje, molitva, zaziv ili kitica kakve pjesme u vezi s Isusovom mukom. Tko sam obavlja križni put, dovoljno je da pobožno obiđe sve postaje, pred svakom se ponešto zaustavi i razmatra o Isusovoj muc i smrti. Nikakvih, dakle, usmenih molitava ne treba onomu koji sam obavlja križni put osim molitve na papinu nakanu.

Oni koji su »opravdano spriječeni« (legitime impediti) te ne mogu na spomenuti način izvršiti križni put, dobivaju isti oprost ako barem pola sata razmatraju o Isusovoj muc i smrti, ispunivši dakako sve ostale uvjete. Tko su ti »opravdano spriječeni«, nije uvijek lako odrediti. No, svakako to su bolesnici, starci koji ne mogu do križnog puta, a vjerojatno i oni koji ne mogu ostaviti dom zbog prezaposlenosti kućnim poslovima. Dakle, dokinut je onaj dosadašnji »privatni način« križnog puta: pred posebno blagoslovljenim raspelom izmoliti 14 očenaša + 5 na čast svetih Isusovih rana + 1 na papinu nakanu.

Za istočnjake, gdje ne postoji ova pobožnost, patrijarsi mogu odrediti neku drugu pobožnu vježbu na spomen Isusove muke i smrti uz isti oprost.

22. *Pohod crkvi*: župskoj (ili »neovisne kapelanije«), katedralnoj ili konkatedralnoj: na blagdan svetog naslovnika te crkve i 2. kolovoza (»Porcijunkula«) izmolivši tu očenaš i »Vjerovanje«. Ordinarij može oba oprosta prenijeti u neki drugi dan, prema koristi vjernika.

23. *Na dan posvete* (ne blagoslova) crkve i na dan posvete oltara: pohod toj crkvi odnosno oltaru izmolivši očenaš i »Vjerovanje«. Ne radi se o godišnjicama posvete.

24. *Na spomendan svih vjernih mrtvih*: pohod bilo kojoj crkvi ili javnoj bogomolji izmolivši očenaš i »Vjerovanje«. One zajednice koje imaju polujavnu bogomolju (npr. kapela novicijata, sjemeništa, nekih redovničkih zajednica, bolnica, zatvora, i sl.), njezini članovi i sve osoblje tu zaposleno i nastanjeno dobivaju PO ako pohode svoju bogomolju. I ovdje, dakako, molitva na papinu nakanu.

25. *Pohod redovničkoj crkvi* ili bogomolji: na blagdan utemeljitelja (ili utemeljiteljice) izmolivši očenaš i »Vjerovanje«.

26. *Obnova krsnih obećanja*: u sklopu bogoslužja Uskrasnog bdjenja i svake godine na godišnjicu svoga krštenja.

27. *Pohod crkvi*, javnoj ili polujavnoj bogomolji dok se tu vrši pastoralni pohod, ako se prisustvuje bogoslužju kojemu predsjedava vizitator.

SUMMARIUM

Habes in hoc articulo luce Constitutionis »Indulgentiarum doctrina« conspectum indulgentiarum cum modis ac conditionibus easdem lucrandi iuxta Decretum S. Poenitentiarie diei 29. VI 1968. Haec renovatio praxeos indulgentiarum vere dici potest vox totius populi Dei, prout in introductione ostendit auctor. Abrogatis quae hucusque ferebantur legibus, hic novus conspectus utinam in emolumentum christianae vitae cedere comperiatur!